

Sygn. akt V U 1397/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 stycznia 2014 roku

Sąd Okręgowy w Białymstoku

V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Elżbieta Rosłoń

Protokolant: Irena Prochowicz

po rozpoznaniu w dniu 9 stycznia 2014 roku w Białymstoku

na rozprawie

sprawy G. P., J. P.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o emeryturę rolniczą i wypłatę części uzupełniającej emerytury rolniczej

na skutek odwołania G. P., J. P.

od decyzji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

z dnia 4 lipca 2013 roku nr (...), z dnia 4 lipca 2013 roku

Nr (...)

I. Zmienia zaskarżoną decyzję nr (...)i przyznaje G. P.prawo do emerytury rolniczej od dnia 8 czerwca 2013 roku.

II. Zmienia zaskarżoną decyzję nr (...)i przyznaje J. P.prawo do wypłaty części uzupełniającej emerytury rolniczej w pełni wysokości od dnia 8 czerwca 2013 roku.

III. Orzeka, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej przesłanki niezbędnej do wydania decyzji.

Sygn. akt V U 1397/13

UZASADNIENIE

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z dnia

4 lipca 2013 r. odmówił G. P. prawa do emerytury rolniczej powołując się na przepis art. 19 ust. 2 i art. 28 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r.

o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r., nr 50, poz. 291, ze zm.).

W uzasadnieniu decyzji wskazał, że wnioskodawczyni nie zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej, ponieważ w dniu 7 czerwca 2013 r. wydzierżawiła gospodarstwo rolne o powierzchni 2,02 ha synowi K. P..

Z tych samych powodów, na podstawie art. 28 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z dnia 4 lipca 2013 r. odmówił J. P. prawa do wypłaty części uzupełniającej emerytury rolniczej w pełnej wysokości.

G. P. i J. P. w dniu 15 lipca 2013 r. złożyli odwołania od powyższych decyzji wskazując, że są one dla nich krzywdzące. Odwołujący wskazali, że nie prowadzą działalności rolniczej. Gospodarstwo rolne przekazali synowi, który prowadzi działalność rolniczą, natomiast działki o powierzchni 2,02 ha nie mogli przekazać wraz z gospodarstwem z uwagi na toczące się postępowanie o jej zasiedzenie.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołania wniósł o ich oddalenie w całości. W uzasadnieniu odpowiedzi na odwołanie organ rentowy powołał argumentację jak w zaskarżonych decyzjach. Dodatkowo stwierdził, że z umowy o dożywocie wynika, że K. P. pozostaje z odwołującymi we wspólnym gospodarstwie domowym, co wynika z treści umowy o dożywocie, w której zobowiązał się on zapewnić rodzicom dożywotnie utrzymanie polegające na przyjęciu ich jako domowników. Również z umowy dzierżawy wynika, że ma adres zamieszkania taki jak odwołujący J. i G. P..

Sąd zarządził połączenie sprawy z odwołania G. P. przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o emeryturę rolniczą ze sprawą z odwołania J. P. przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o wypłatę części uzupełniającej emerytury rolniczej w pełnej wysokości, celem ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył co następuje.

J. P. urodzony (...) był uprawniony do renty rolniczej od 30 kwietnia 1996 r. Część uzupełniająca renty była zawieszona w 50% z powodu prowadzenia działalności rolniczej z małżonkiem nie mającym prawa do emerytury lub renty (k. 12, 13 akt KRUS) a następnie z powodu niezaprzestania prowadzenia działalności rolniczej (27, 28 akt KRUS). Decyzją z dnia 8 czerwca 2009 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego na podstawie art. 22 ust. 3 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, z urzędu przyznał J. P. prawo do emerytury rolniczej od 1 lipca 2009 r. w wysokości dotychczas pobieranej renty z tytułu niezdolności do pracy wraz z przysługującymi dodatkami (k. 35 akt KRUS).

Decyzją z dnia 23 marca 2012 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stwierdził ustanie ubezpieczenia społecznego rolników w zakresie ubezpieczenia wypadkowego, chorobowego, macierzyńskiego oraz emerytalno-rentowego w stosunku

do żony J. P.– G. P. od 9 marca 2012 r. z uwagi na zmniejszenie gospodarstwa rolnego do wielkości poniżej 1 ha przeliczeniowego (k. 43 akt KRUS).

Dnia 18 czerwca 2013 r. G. P. (urodzona (...)) złożyła wniosek o przyznanie emerytury rolniczej. Z raportu ustalenia uprawnień wynika,

że posiada ona okres podlegania ubezpieczeniu emerytalno - rentowemu w wymiarze 33 lat 6 miesięcy i 11 dni (k. 29 akt KRUS). Do wniosku dołączyła wypis aktu notarialnego Rep A nr (...) oraz umowę dzierżawy zawartą 7 czerwca 2013 r. (k. 3-12 akt KRUS).

Ze złożonego aktu notarialnego wynika, że umową darowizny z dnia 9 marca 2012 r. J. i G. M. małżonkowie P. przenieśli na rzecz:

- córki D. P. prawo własności nieruchomości rolnej ozn. nr (...) położonej we wsi S., gm. T.,
- córki M. P. (2) prawo własności nieruchomości rolnych ozn. nr (...) i (...) położonych we wsi S., gm. T.,

- syna K. P.prawo własności gospodarstwa rolnego, w skład którego wchodzi nieruchomości rolne ozn. nr (...)i (...)położonych we wsi S., gm. T.wraz z inwentarzem żywym i martwym.

Ze złożonego aktu notarialnego wynika również, że na podstawie umowy dożywocia zawartej 9 marca 2012 r. J.i G. M.małżonkowie P.przenieśli na rzecz syna K. P.zabudowaną nieruchomość rolną ozn. nr (...)położoną we wsi S., gm. T.(k. 3-10 akt KRUS).

W wyniku tych umów, wnioskodawcy przenieśli własność całego gospodarstwa rolnego za wyjątkiem nieruchomości rolnej o pow. 2,02 ha ozn. nr (...)położonej w S.gm. T., dla której Sąd Rejonowy w Białymstoku prowadził 2 księgi wieczyste ujawniające odmienny stan prawny. Dnia 7 czerwca 2013 r. Sąd Rejonowy w B.oddalił wniosek J. P.i G. P. o stwierdzenie zasiedzenia prawa własności tej nieruchomości (k. 69 akt II Ns 4232/12 Sądu Rejonowego w B.).

Umową dzierżawy zawartą 7 czerwca 2013 r. J. i G. M. małżonkowie P. wydzierżawili swojemu synowi K. P. na okres 10 lat działkę nr (...) o łącznej powierzchni 2,02 ha położoną we wsi S., gmina T. (k. 11, 12 akt KRUS).

Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z 4 lipca 2013 r. – obecnie zaskarżoną- odmówił J. P. prawa do wypłaty części uzupełniającej emerytury rolniczej w pełnej wysokości z uwagi na niezaprzestanie prowadzenia działalności rolniczej, ponieważ nieruchomość rolna o pow. 2,02 ha została wydzierżawiona synowi K. P..

Ponadto Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego decyzją z 4 lipca 2013 r. – również obecnie zaskarżoną- odmówił G. P. prawa do emerytury rolniczej z uwagi na niezaprzestanie prowadzenia działalności rolniczej, ponieważ nieruchomość rolna o pow. 2,02 ha została wydzierżawiona synowi K. P..

Powyższe okoliczności były bezsporne.

Istota sporu sprowadzała się zatem do ustalenia, czy wnioskodawcy zaprzestali prowadzenia działalności rolniczej. Przyjmuje się, że prowadzenie działalności rolniczej to wykonywanie czynności zarządzających dla osiągnięcia określonego celu w zakresie produkcji rolniczej, dla którego na ogół konieczne jest fizyczne wykonywanie pracy. Nie można przy tym utożsamiać pojęcia prowadzenia działalności rolniczej (z istoty zarobkowej) z pojęciem własności lub posiadania gruntu. Ułatwieniom dowodowym w tym zakresie służy regulacja zawarta w art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r.

o ubezpieczeniu społecznym rolników (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 1403). Według tego przepisu uznaje się, że emeryt lub rencista zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego, nie uwzględniając:

1) gruntów wydzierżawionych, na podstawie umowy pisemnej zawartej co najmniej 10 lat i zgłoszonej do ewidencji gruntów i budynków, osobie nie będącej:

a) małżonkiem emeryta lub rencisty,

b) jego zstępnym lub pasierbem,

c) osobą pozostającą z emerytem lub rencistą we wspólnym gospodarstwie domowym,

d) małżonkiem osoby, o której mowa w lit. b) lub c),

2) gruntów trwale wyłączonych za produkcji rolniczej na podstawie odrębnego przepisu, w tym zalesionych gruntów rolnych,

3) gruntów i działów specjalnych należących do małżonka, z których emeryt lub rencista zawarł związek małżeński po ustaleniu prawa do emerytury lub renty rolniczej z ubezpieczenia,

4) własności (udziału we współwłasności) nieustalonej odpowiednimi dokumentami urzędowymi, jeżeli grunty będące przedmiotem tej własności (współwłasności) nie znajdują się w posiadaniu rolnika lub jego małżonka.

Podkreślić należy, że przepis ten nie modyfikuje pojęcia prowadzenia działalności rolniczej, ani też nie definiuje wyczerpująco pojęcia nieprowadzenia działalności rolniczej. Prowadzenie bądź nieprowadzenie działalności rolniczej należy do sfery faktu. Ułatwienie dowodowe, o którym mowa wyżej polega na tym, że rolnicy będący właścicielami gospodarstw wymienionych w tym przepisie nie muszą wykazywać, że nie prowadzą działalności rolniczej – fakt ten uznaje sam ustawodawca. W orzecznictwie Sąd Najwyższego ugruntowany jest pogląd, że własność lub posiadanie gospodarstwa rolnego, w obecnym stanie prawnym, pozostaje w zasadzie poza sferą stosunku ubezpieczenia społecznego rolników w sensie bezpośrednich przesłanek tego stosunku oraz że właściciele gospodarstw rolnych mogą dowodzić, że nie prowadzą działalności rolniczej (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2004 r., II UZP 5/04). W wyroku z dnia 30 listopada 2005 r., I UK 59/05, Sąd Najwyższy wskazał, że przy ustalaniu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, ustawowe domniemanie, że właściciel gruntów zaliczanych do użytków rolnych prowadzi działalność rolniczą, może być obalone odpowiednimi dowodami. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy podkreślił, że założenie, iż dla nabycia prawa do emerytury rolniczej, posiadanie (własność, współwłasność) gospodarstwa rolnego znaczy to samo, co prowadzenie gospodarstwa rolnego, jest nieprawidłowe.

Przepis art. 19 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników uzależnia wyraźnie prawo do wcześniejszej emerytury od zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej (co nie jest przewidziane przy emeryturze rolniczej w wieku powszechnym). Zatem pomocnicze odwołanie się do art. 28 ust. 4 jest uzasadnione, gdyż dzięki temu można ustalić okoliczności, które należy brać pod uwagę przy badaniu zaprzestania przez ubezpieczonego prowadzenia działalności rolniczej (wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 3 października 2012 r. III AUa 46/12).

Wobec powyższego zasadność odwołania wnioskodawców zależna była od wykazania, że faktycznie zaprzestali oni prowadzenia działalności rolniczej.

Bezspornie wnioskodawcy są właścicielami nieruchomości rolnej o pow. 2,02 ha ozn. nr(...)położonej na terenie wsi S., gm. T..

Zgodnie z wyjaśnieniami pełnomocnika odwołujących, jedyną przeszkodą dla przekazania działki nr (...) synowi K. P. był jej nieuregulowany stan prawny. Wnioskodawcy zgodnie z poradą prawną wnieśli sprawę o jej zasiedzenie i do czasu zakończenia tej sprawy nie występowali do organu rentowego z wnioskiem o emeryturę dla wnioskodawczyni i o wypłatę części uzupełniającej emerytury rolniczej dla wnioskodawcy. Uczynili to dopiero po zakończeniu tej sprawy i po zawarciu umowy dzierżawy (k. 22). Wnioskodawca wyjaśnił, że od czasu przekazania działki nr (...) synowi K. P., ani on ani jego żona nie prowadzą działalności rolniczej. Na działce tej syn wypasał krowy (k. 23).

Wyjaśnienia te potwierdzili świadkowie J. A., A. S. (1)

i K. P.. Świadek J. A. zeznał, że mieszka w odległości 300 m od wnioskodawców i jest sołtysem wsi S.. Stwierdził, że od czasu przekazania gospodarstwa przez wnioskodawców prowadzi je K. P., który również płaci podatki. W tym roku (2013), w żniwa, wnioskodawcy już nie pracowali na działce (...).

W czasie żniw wnioskodawca leżał w szpitalu. Świadek potwierdził, że działkę tę uprawia syn wnioskodawców, który zajmuje się hodowlą krów i z działki tej zbierał trawę a później wypasał krowy (k. 38).

Świadek A. S. (2) zeznał, że wnioskodawca jest starszym, schorowanym człowiekiem, kilka razy w roku przebywa w szpitalu i nie ma siły pracować. Na działce (...), która stanowi użytek zielony, pracuje syn wnioskodawców, który siał na tej działce nawozy, kosił trawę i wypasał bydło. Zdaniem świadka to właśnie on jest gospodarzem. Dodał, że w sprawie o zasiedzenie zeznał, że wnioskodawca posiadał tę działkę od 1978 r. przez 35 lat, nie dotyczyło to jednak 2013 roku (k. 38, 39).

Świadek K. P., syn wnioskodawców, zeznał, że od 7 czerwca 2013 r. dzierżawi działkę (...) i w związku z tym złożył wniosek o dopłatę. Wskazał, że działka (...) to 4-5 klasa ziemi, kosi na niej trawę i wypasa krowy. Obecnie posiada 20 krów mlecznych,

z czego 17 sztuk przekazali mu rodzice. Jest dostawcą mleka od czasu przekazania gospodarstwa, posiada własny numer identyfikacyjny jako producent rolny a mleko odbiera mleczarnia w M.. Po przejęciu gospodarstwa otrzymał bezzwrotny kredyt w wysokości 75.000 zł, dokupił 6,72 ha ziemi, na co również zaciągnął kredyt, ulepszył gospodarstwo, kupił dojkarkę bezprzewodową oraz agregat prądotwórczy. Świadek dodał też, że mieszka z rodzicami, ale nie prowadzą wspólnego gospodarstwa domowego, pomaga mu dziewczyna, z którą planuje się ożenić. Zeznał, że rodzice sami się utrzymują, nie pomagają mu w gospodarstwie. Jeśli czasami wyjeżdża w sprawach związanych z gospodarstwem, to prosi rodziców o sprawdzenie czy wszystko jest w porządku i czy nie wystąpiła awaria (k. 39).

Sąd dał wiarę zeznaniom świadków. Były one zbieżne, logiczne i przekonujące. Korespondują również z zeznaniami wnioskodawcy, który zeznał, że nie pracuje jako rolnik od chwili przekazania gospodarstwa rolnego synowi. Czasami pomaga mu załatwić bieżące sprawy, ale nie są to czynności związane z gospodarstwem. Również jego żona nie pracuje w gospodarstwie rolnym, zajmuje się tylko domem. Wnioskodawca zeznał, że nie jest zdolny do pracy, przeszedł trzy operacje, ma wstawione stenty. W 2013 r. przebywał 2-3 razy w szpitalu, musi prowadzić bardzo oszczędzający tryb życia. Zeznał, że dla celów emerytalnych chciał wydzierżawić działkę (...) sąsiadowi lub obcej osobie, ale syn dostał kredyt jako młody rolnik i musiałby zwrócić wysokość dopłat, jeśli nie dzierżawiłby tej ziemi, gdyż w umowie podany był cały areal gospodarstwa wnioskodawców. Wskazał, że wraz z żoną nie posiadają trzody chlewnej ani bydła. To syn ma bydło i jeśli potrzebują mleka, to dostają je od niego. Wnioskodawcy mają kawałek ogródka, w którym sadzą warzywa dla siebie (k. 58, 58 odw.).

Powyższe zeznania, zarówno świadków jak i wnioskodawcy, współgrają z pozostałym materiałem dowodowym.

I tak z pisma Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wynika, że J. P. jest zarejestrowany jako producent rolny, przy czym wnioski o dopłaty bezpośrednie, z deklaracją działki nr (...) położonej we wsi S., składał w latach 2008 – 2011. W kolejnych latach wniosków takich nie składał. Natomiast G. P. nie widnieje w ewidencji producentów rolnych (k. 35).

W piśmie z dnia 24 grudnia 2013 r. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wyjaśniła, że J. P. jest zarejestrowany jako producent rolny w ewidencji producentów rolnych oraz posiada zarejestrowaną siedzibę stada zwierząt. Nie ubiega się jednak o przyznanie płatności, jak też nie rejestruje ruchu zwierząt. Już w 2012 r. nie posiadał zarejestrowanych zwierząt, ostatnia rejestracja to rok 2011. Pomimo tego, że J. P. nie składał wniosku o dopłaty bezpośrednie w kolejnych latach i nie posiadał zarejestrowanych zwierząt gospodarskich, nie został wykreślony z ewidencji, co reguluje ustawa z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 86) - k. 54.

Wnioskodawcy nie figuruje również jako dostawcy mleka (pismo (...) Spółdzielni (...) – k. 52).

W ocenie Sądu wnioskodawcy w toku postępowania wykazali, że nie prowadzili działalności rolniczej na działce gruntu nr (...) od czasu zawarcia umowy dzierżawy. To ich syn K. P. pracuje na gospodarstwie, prowadzi sprawy z nim związane. Potwierdza to złożenie przez niego wniosku o dopłaty i przyznanie bezzwrotnego kredytu przez (...), powiększanie i ulepszanie gospodarstwa. Wnioskodawcy nie uczestniczą w jego prowadzeniu, służą synowi jedynie radą czy wiedzą rodzicielską. Podczas jego krótkotrwałych nieobecności mają baczenie czy w gospodarstwie rolnym nie doszło do żadnych awarii, co stanowi naturalną i pożądaną relację w stosunkach między rodzicami i dziećmi.

Dodatkowo należy wskazać, że sprawa o zasiedzenie, która toczyła się przed Sądem Rejonowym w Białymstoku była wynikiem dbałości wnioskodawców o uregulowanie sytuacji prawnej nieruchomości, dla której prowadzone były dwie księgi wieczyste. Z uwagi na tę przeszkodę nie mogli przekazać działki synowi i uważali, że nie mogą ubiegać się o emeryturę rolniczą w przypadku wnioskodawczyni i wypłatę części uzupełniającej emerytury rolniczej w przypadku wnioskodawcy. Nieświadomość prawna wnioskodawców doprowadziła do tego, że dopiero po zakończeniu sprawy o zasiedzenie wystąpili

z właściwym żądaniem. Pouczeni w uzasadnieniu postanowienia o stwierdzenie zasiedzenia

o właściwym trybie, wnieśli pozew o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym a Sąd Rejonowy w Białymstoku w sprawie XI C 1997/13 uwzględnił ich żądanie. Organ rentowy wnosząc o oddalenie odwołań podnosił, że w sprawie o zasiedzenie wnioskodawca zeznawał, iż nadal prowadzi działalność rolniczą.

Wskazać jednak należy,

że dotyczyło to innego, wcześniejszego okresu, przed zawarciem umowy dzierżawy.

Podsumowując, w przedmiotowej sprawie nie można mieć wątpliwości, że odwołujący zaprzestali prowadzenia działalności rolniczej z dniem zawarcia umowy dzierżawy a tym samym spełnili warunki, od których uzależnione było prawo do emerytury rolniczej - w przypadku G. P. oraz wypłaty części uzupełniającej emerytury rolniczej w pełnej wysokości - w przypadku J. P..

Końcowo wskazać należy, że przepis art. 19 ust. 2 i 28 ust. 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników należy interpretować w zgodzie z art. 6 pkt 1 i 3 tej ustawy, w którym podmiotem ubezpieczenia nie jest właściciel lub posiadacz gospodarstwa rolnego, lecz wyłącznie osoba prowadząca działalność rolniczą w posiadanym gospodarstwie rolnym. Do takich osób z powodów wyżej wskazanych wnioskodawców nie można zaliczyć.

Z tych względów Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc zmienił zaskarżone decyzje i orzekł w stosunku do G. P. jak w punkcie I wyroku a w stosunku do J. P. jak w punkcie II wyroku.

Sąd uznał, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji albowiem wymagało to przeprowadzenia postępowania dowodowego przed sądem i na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zw. z art. 52 ust. 1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników orzekł jak w punkcie III wyroku.